

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

SOCIALMEDICIN · MILJÖFRÅGOR · HANDIKAPP

Tidskrift för
Riksförbundet för
hjärt- och lungsjuka

Nu är det dags att åka
med RHL till soliga
Bulgarien.

Två rekreationsresor
att välja mellan
Sid 12—13

Om energikrisen och
slöseriet med världens
tillgångar
skriver Gunnar Nilsson
Sid 5

Ett kåseri om
trädgårdsodlarens mödor
av Arly Johansen
Sid 14

Bildkryss sid 17

Dokumentnovell sid 18

RHL-information sid 20

nr **3** 1974
mars
pris 3:—

BULGARJEN

BULGARIEN – DITT SEMESTERMÅL I ÅR?

Har Du hört talas om Sunny Beach eller Golden Sands?

Det är två härliga semesterorter vid Svarta Havet. Dom ligger i Bulgarien på samma breddgrad som italienska och franska rivieran. Klimatet är behagligt och solen skiner över 10 timmar om dagen. Värmen håller sig omkring 24°. Vattentemperaturen är ca 23°.

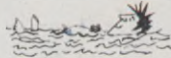
Inga utsläpp förekommer vid havet. Salthalten är inte så hög som t ex i Medelhavet, vilket är härligt med tanke på barnen. Guldgul sandstrand där Du inte behöver trängas.

I helpension ingår matkuponger, som gäller på alla restauranger.

Vill Du inte äta middag någon dag, kan Du t ex ta en kopp kaffe, lämna matkupongen och få mellanskillnaden kontant tillbaka. Visum behövs inte till Bulgarien.

Vill Du veta mera om Bulgarien står vi gärna till tjänst.

**Researrangörer: Reso · Vingresor
Solrosen · Folkturist-Baltor eller Tjäreborg.**

Här finns tennis, minigolf, ridhästar, segelbåtar, vattenskidor och annan fritidsverksamhet. För barnen finns rutschbanor, gungor och även särskilda barnbassänger. Lektanter ordnar också annat kul, som gör att barnen känner sig hemma.

Utflykter anordnas till Istanbul, Bukarest och Belgrad.

Du kan även hyra bil eller cykel: Olika musik- och folkfester pågår hela sommaren och det finns ett 60-tal intressanta utflyktsmål.

Till skillnad från många andra semesterorter är hotellen placerade i den naturliga miljön, d v s

grönskande parker. Hotellen har bra standard, alla rum med minst dusch. Rent och snyggt både på hotellen och vid stranden.

Kvällarna bjuder på massor av nöjen.

Restauranger med underhållningsprogram, dans, nattklubbar med kasino och roulette.

Du får allt från härliga frukter och grönsaker till välagade soppor, grytor, grillat kött och fisk.

Någon dålig semesterbarnage behöver Du inte uppleva vare sig det gäller mat eller dryck.

Ovanligt goda är dom inhemska frukt- och grönsaksjuicerna. Vinet är både gott och billigt liksom konjaken..

Bulgariska Turistbyrån
Kungsgatan 30, Tel. 08/11 51 91
111 35 Stockholm

Sänd mig information om resor till Bulgarien.

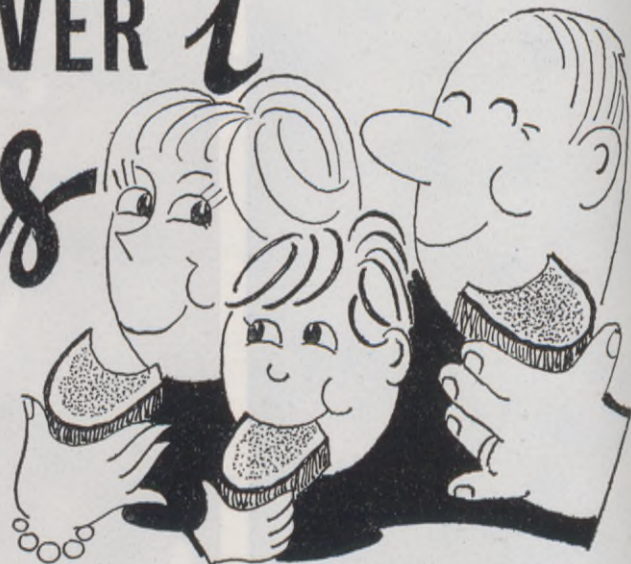
Namn .....

Adress .....

Postadress .....

PRICKEN ÖVER I

Biggans

BÖCKLING som PASTEJ

SMÖR med AROM

VITLÖK
PERSILJA
PEPPARROT

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 3/1974 årgång 37

Ansvarig utgivare: **Albert Fredin**

Redaktör: **Erik Ransemar**

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm

Postadress: Box 3196,

103 63 Stockholm

Telefon: 08/23 15 30

Postgiro: 95 00 11 - 7

Tryckeri:

Axlings Bok- & Tidskriftstryckeri,
Södertälje

Prenumerationspris:

Helår 25:—, medlemspren. 10:—

Innehåll:

Probs	4
Världen blir sig aldrig mer lik. Om energikrisen och slöseriet med världens tillgångar	5
Norsk läsövning om tobaken ..	7
Mot en ny arbetardiktning	8
Boserup Minde: vår danska systerorganisation	10
Nu är det dags att åka med RHL till soliga Bulgarien	12
Se trädgårdsodlaren katalog och sedan dö	14
Internationellt om socialförsä- kringens roll i rehabiliteringen ..	15
Status bildkryss	17
Dokumentnovell av Halfdan Renling	18
RHL-information	21

Foto: sid 6, 7 och 10
Mark Markefelt

Teckningar: sid 5 Pete,
sid 14 Elsie-Britt Stenquist

Omslagsbild: Lennart Elf

Förbjud reklamen för tobaksvarorna

Hur många cigaretter tror ni att genomsnittsrökaren förbrukar på ett år Svar: inte under 2 000. Tobaksutredningen redovisade i sin rapport i fjol att man i vårt land röker i genomsnitt 1 600 cigaretter per person och år i åldersgrupperna över 15 år. Eftersom inte alla röker är det realistiskt att räkna med siffran 2 000.

Den åldersgrupp som har de flesta rökarna är gruppen 15 till 19 år i storstäderna. Andelen som röker där är över 60 % bland männen.

Det är naturligtvis en stor samhällsangelägenhet att minska tobaksrökningen. Det är också klart, att det inte är särskilt meningsfullt att köra med enbart upplysning, med vädjanden av moralisk art eller att ta till förbud, innan det inte finns en stark resonans för detta hos folket.

Kampen mot tobaksrökningen måste därför ha en både långsiktig och dagsaktuell inriktning. I den långsiktiga inriktningen måste ingå insikten om att det är genom personlig påverkan som den säkraste förändringen kan ske. Det gäller emellertid inte enbart påverkan som riktar sig mot de rent personliga fördelarna av att sluta röka: mindre känslighet för förorenad luft, minskad benägenhet för olika sjukdomar i andningsvägarna (kronisk bronkit, lungemfysem) etc. Även rökningen måste sättas in i ett samhällsperspektiv. Det gäller att få rökarna att inse att även de är utnyttjade av reklamens och kommersialismens exploatörer.

I det dagsaktuella arbetet måste man utgå från de små gruppernas intresse av att bilda en front mot rökningen — inte mot rökarna. Det är viktigt att gruppernas kampanjer inriktas mot rökningens negativa följdverkningar för dem som inte röker eller för dem som inte har börjat röka. Det är här som handikapprörelsen kan göra sin insats. Det är därför som Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka de senaste tre åren gått ut med en kontinuerlig påverkan på opinionsbildarna inom det egna förbundet. Vi har riktat in oss på i dagsläget fullt genomförbara krav: rökfria sammanträden, rökfria gruppsammankomster.

Det finns tecken som tyder på att vår kampanj har haft effekt. Men det är naturligtvis begränsade effekter. Mot Tobaksbolagets 15 miljoner i reklamkostnader 1972 och de privata företagens ungefär lika stora reklamkostnader för sina märkescigaretter står sig naturligtvis de små grupperna slätt. Förbud mot reklam för alla former av tobaksrökning kan därför ge den enskilde individen ökad möjlighet till individuellt val: han får göra valet mellan rökning och icke-rökning opåverkad av reklamens miljonutbud av fiktiv valfrihet.

ERIK RANSEMAR

Probs

Utredning om rätten att klaga inom socialförsäkringen

Socialminister Sven Aspling har tillsatt en utredning om besvärsoordningen inom socialförsäkringen. Utredningen tillsätts mot bakgrund av att den allmänna försäkringens organ genom de senaste årens reformarbete tillförts nya verksamhetsområden samtidigt som tidigare verksamhetsområden byggts ut. Detta har bl a fört med sig en fortgående ökning av antalet ärenden med besvär över beslut av försäkringsorganen och stor arbetsbelastning för besvärsorganisationen.

En av utredningens huvuduppgifter blir att behandla frågan om försäkringsdomstolens organisation. Syftet skall främst vara att stärka försäkringsdomstolens ställning som prejudikatbildande instans. En annan huvuduppgift för utredningen blir frågan om utformningen av mellaninstansen inom besvärsorganisationen. Utredningen skall bl a allsidigt pröva om funktionen som mellaninstans även i fortsättningen bör ligga centralt — hos riksförsäkringsverket eller hos en särskild institution utanför verket — eller om en decentralisering av riksförsäkringsverkets besvärprövning till regionala organ skulle vara ändamålsenlig. Utredningen skall särskilt uppmärksamma frågan om den enskildes rättssäkerhet i socialförsäkringsärenden.

Utredningsman blir kammarrättspresident Nils Olof Wentz. Experter i utredningen blir departementsrådet Björn Sjöberg, socialdepartementet, byråchef Marianne Sjönell, riksförsäkringsverket, försäkringsdomare Allan Lundberg, försäkringsdomstolen, avdelningsdirektör Tore Lundin, rikskatteverket, ombudsman Henry Karlsson, LO, utredningssekreterare Margot Ödman, TCO och direktör Erik Forstadius, SAF.

Rättssäkerheten inom sjukvården utreds också

Socialminister Sven Aspling har tillsatt en utredning om rättssäkerhets- och informationsfrågorna inom sjukvården.

Utredningen skall göra en allsidig översyn av reglerna för medicinalväsendets ansvarsnämnd och samhällets tillsyn över personalen inom hälso- och sjukvården. När det gäller ansvarsnämnden skall utredningen pröva frågan om sammansättning och arbetsformer för en för hela riket gemensam specialinstans för handläggning av ansvarsfrågor beträffande personalen inom hälso- och sjukvården. Utredningen skall i detta sammanhang ägna särskild uppmärksamhet åt frågor om partsställning och besvärsmätt. Utredningen skall också överväga i vilken utsträckning personal inom sjukvården bör vara underkastad speciell tillsyn och vilka personalkategorier som bör omfattas av medicinalpersonalbegreppet. Utredningen skall bereda olika personalorganisationer tillfälle att lägga fram sina synpunkter på dessa frågor.

En annan viktig uppgift för utredningen blir att föreslå ytterligare åtgärder för att inom sjukvården förbättra kontakterna mellan vårdpersonal och patienter. Olika patientorganisationer skall ges tillfälle att föra fram sina synpunkter till utredningen. De lösningar som utredningen skall pröva när det gäller ökade kontaktmöjligheter för patienterna skall knyta an till den sjukvårdspolitiska målsättningen att decentralisera sjukvården. Socialministern framhåller i utredningsdirektiven att utredningens förslag i dessa frågor skall vara utformade på ett sådant sätt att de mänskliga kontakterna mellan patienten och de för sjukvården ansvarig underlättas och att kontinuiteten i kontakterna mellan patient och läkare upprätthålls.

I utredningens uppdrag ingår också frågan om rätten för en patient inom den privata hälso- och sjukvården att ta del av sin sjukjournal i samma omfattning som redan gäller inom den offentliga sjukvården.

Utredningens ordförande blir regeringsrådet Ingmar Lidbeck. Övriga ledamöter blir riksdagsledamoten Göran Karlsson (s), riksdagsledamoten Erik Larsson i Öskevik (c), landstingsman Sven Wilander (s), landstingsrådet Gunnar Hjerne (fp) och direktören i läkarförbundet Bo Hjern.

Nu har yrkesinspektionen vaknat!

Yrkesinspektionen skall i år besöka varje arbetsställe där arbetarskyddsstyrelsens stenkrossanvisningar skall tillämpas enligt arbetarskyddsstyrelsen. Det skall bli en speciell drive till skydd mot yrkesskador som kan orsakas av damm, buller och skakningar vid stenkrossverk, säger man.

I samband med inspektionen av arbetsställena introduceras anvisningarna till parternas representanter och resultatet av damm- och bullermätningar diskuteras. Man utarbetar även program för omedelbara och mera långsiktiga åtgärder och försöker fastställa i vilken utsträckning det kan krävas konsulthjälp.

Sedan skall yrkesinspektionen följa upp programmen och se till att anvisningarna i sin helhet följs senast den 1 januari 1978.

Det kan ju vara på tiden. ■

Pristagare

bildkryss nr 1

- 1:a pris 25 kr Werner Karlsson, Klarbärgsgatan 10 B, 582 46 Linköping
- 2:a pris 10 kr Brita Andersson, Odalgatan 13, 931 00 Skellefteå
- 3:e pris 5 kr Signe Björkman, Katrinelundsgatan 4 B I, 212 16 Malmö

DÅLIG BLOD-CIRKULATION

De cardio-artär-vasculära sjukdomarna är den vanligaste dödsorsaken i Sverige.

Läs boken

VILL NI LEVA LÄNGRE?

av dr Jacquemart — berömd av medicinska auktoriteter i Sverige och flera länder. Finns i Er hälsokostaffär. Eller rekvirera boken direkt från oss för 9:75 + moms.

AB CARLS-BERGH
BIOKEMISK OCH
FARMACEUTISK FABRIK
400 51 Göteborg

Blå sargade stigar
genom moln
av svart rök...

...och nedanför ett landskap
som gräter mer över-
givet än tidens
hungriga barn...

...mer kan vår tystnad
om framtiden inte
ge oss...

Världen blir aldrig sig mera lik

Om energikrisen och slöseriet med världens tillgångar

Energikrisen aktualiserar riktigheten i de senaste årens debatt om slöseriet med världens försvinnande tillgångar på energi och mineraler. Nu kan man inte längre hänle åt ekologernas varningar, skriver GUNNAR NILSSON i denna artikel.

Ekologerna har nogsamt påpekat, åtminstone under senaste decenniet att människan lever mot naturen istället för att leva med den. Enligt de nordamerikanska indianernas vision lever deras stammar under den vite mannen i en tid av vila. Efter den vite mannen med sin sofistikerade teknik, kommer en ny guldålder för naturfolken och den store faderns barn skall leva i hägnet av en givmild natur. Eller såsom det är skrivet i en gammal zuni-bön:

Jag har sänt upp mina böner.
Våra barn,
också de som har uppfört sina hyddor
vid randen av vildmarken,
må deras vägar vara säkra,
må skogarna
och snåren
sträcka ut sina vattenfyllda armar
att skydda deras hjärtan;
Må deras vägar vara säkra;
Må deras vägar fullbordas,
må det icke på något sätt bli svårt
för dem
då de bara har gått en liten bit på
vägen.
Må alla små pojkar,
må alla små flickor,
och de som har vägen framför sig,
må de ha kraftfulla hjärtan,
starka själar,
på vägar som leder till Gryningens sjö.
Må ni växa och bli gamla.

Må deras vägar fullbordas.
Må ni välsignas med liv,
där solfaderns livgivande väg kommer
fram.
Må era vägar gå dit fram.
Må era vägar fullbordas.

Illu underrättade

Industrialismens kritiker i både öst och väst har sökt att påpeka att jordens begränsade mineralresurser och förråd av fossilt bränsle kräver en sträng hushållning och återanvändning av begagnat papper, lump, plast, metallskrot och en mängd biprodukter, vilka man tagit för vana att förorena våra vattendrag med. För att spara energi har man krävt slutna system, där allt, således även värmen, tas till vara genom att vatten och produkter pumpas genom värmeväxlare.

Ett exempel på att utsläppen kan

För vem är gårdagens parkeringsplatser byggda?

tillvaratas utgör sulfat- och pappersmassfabrikernas utsläpp av metanol och merkaptaner. Under kriget drevs många förbränningsmotorer med en blandning av metanol och bensen. Då ansågs det tydligt vara lönsamt att återvinna alla avfallsprodukter.

Omstrukturering

Allt i naturen måste ses i ett långt perspektiv, och framtidens ekonomiska modell med återanvändning, med sträng hushållning och ett sinnrikt energiförsörjningssystem är knappast möjlig att realisera utan en djupgående förändring av det kapitalistiska samhällets ekonomiska struktur. Även i öst, dvs den socialistiska världen, som okritiskt anammat den kapitalistiska världens slit och släng-filosofi, måste man se om sitt hus på ett mer rationellt sätt. Sovjetunionens färskvattentillgångar hotar att sina och in-

grepp i naturen har inte alla gånger varit så skonsamma som de socialistiska ländernas apologeter velat göra gällande.

Ett exempel på att man även där söker se naturen som ett stort sammanhängande system, vari människan ingår som en del, utgör tidvattenverket som byggdes i Sovjetunionen för någon tid sedan. Genom mätningar konstaterade man att jordens rotationstid omkring sin egen axel minskade med 1/200 sekund när tidvattnet hindrades att vandra tillbaka på ett naturligt sätt.

Kalhuggningen och förstörelsen under kriget har åstadkommit allvarliga rubbningar av balansen i naturen, vilket på många håll inte endast orsakat erosion, utan också förorsakat allvarliga klimatförändringar med enormt heta somrar utan nederbörd och oerhört kylslagna fimbulvintrar. Torkan har på sina håll i världen sin grund i

nedhuggningen av skogar och slätternas och steppernas kultivation.

Man var varnad

Den kapitalistiska världen var varnad. Man kan inte med allvar påstå att dess vetenskapsmän suttit stillatigande. Det har alltid funnits åtminstone två skolor vid den kapitalistiska världens akademier. De som underordnat sig samhällssystemet och de som hävdade en socialistisk uppfattning om vetenskapen och dess funktion i samhället. Det är de senare som ivrigast kritiserat det ekonomiska systemets nuvarande inriktning.

Senast för två år sedan publicerade amerikansk dagspress och periodica utförliga översikter på basis av tillgängligt amerikanskt statistiskt material om omfattningen av USA:s och Kanadas reserver av fossila bränslen, verkliga och potentiella. Översikten visade att USA balanserade på en avgrund och försörjningsläget var så prekärt att en osedvanligt kall vinter eller en marginell ökning av energiförbrukningen kunde få allvarliga konsekvenser.

Tekniken kan utvecklas

Slutna system med återanvändning av spill och förbrukade varor och en sträng sparsamhet med fossila bränslen behöver inte betyda att den tekniska utvecklingen stannar upp. Tvärtom kan det betyda en sporre för teknikererna, vars roll blir mer betydelsefull.

På patentverken världen över ligger tiotusentals outnyttjade patent och uppfinningar och väntar på att granskas och utvecklas. Där finns patent på ångdrivna bilmotorer, gasdrivna motorer, motorer drivna av den kraft som alstras av knallgasblandningen väte och syre och så sinnrikt konstruerad att den drivs med vatten, som spjälkas i syre och väte och som alltså i princip kan gå med samma mängd vatten hur länge som helst, efter som vatten återbildas vid fusionen väte och syre.

Kapitalismens felspekulation

Sedan mitten av 50-talet har två teknologiska skolor kämpat om herraväldet i den kapitalistiska världen. Den ena har starkt hävdad betydelsen av en samhällsinriktad, på forskning och utveckling inom det egna landet, fotad teknologi. Den andra har hävdade att teknisk forskning och utveckling kan köpas från utlandet till vilket pris som helst. Den skulle ändå bli billigare än den egna forskningen. Följden har blivit massarbetslöshet bland tekniker och naturvetare, vilka hänsynslöst exploaterats.

Naturen måste ses som ett stort sammanhängande system

Det finns nu skäl att förmoda att teknikerna åter tas till nåder och att en intensiv forskning och produktutveckling kommer till stånd på alla teknologins områden.

Propåerna verifierade

Det är dags att nu börja tänka efter vad som skall produceras och till vilket pris. Energikrisen aktualiserar nämligen på ett slående sätt riktigheten i de progressivas propåer om slöseriet med världens knappa resurser. Nu kan makthavarna inte längre hänla åt ekologernas och naturvännernas varningar. ■

DET BLIR ALLT DYRARE

att göra tidningar. Därför tvingas vi höja priset på lösnummer till 3:— och helårsprenumerationen till 25:—. För medlemmar är dock prenumerationsavgiften endast 10:—.

Norsk läsövning om tobaken

ER TOBAKK ET NARKOTIKUM?

Narkotika — ikke minst blant ungdom — er førstesidestoff i dagens aviser. Forskjellige former for narkotika trekkes frem, hasj, marihuana-sigaretter osv.

Men hva med de ganske alminnelige sigaretter som selges fritt overalt, og som det reklameres så livlig for — jeg hadde nær sagt i takt med legeviten-skapens stadig mer alvorlige avsløringer av tobakken som en av vår tids største sykdomsskapere?

Er tobakk i seg selv et narkotikum?

Vanerøykeres avhengighetsforhold til tobakken gjør et slikt spørsmål berrettiget.

Det svar som gis i f.eks. Encyclopedia Americana, et av verdens største og fremste leksika, er ikke til stor trøst for røykere:

"Originating in America, the use of tobacco has been extended into practically all parts of the world; indeed, it has come to be the most generally used of all narcotics. The habit-forming properties or narcotic effects of tobacco are due to its content of nicotine and related alkaloids."

Oversatt till norsk:

"Bruken av tobakk har fra Amerika spredt seg til praktisk talt alle deler av verden; ja, tobakken er blitt det mest alminnelig brukte av alle narkotika. De vanedannende egenskaper eller narkotiske virkninger av tobakk skyldes dens innhold av nikotin og beslektede alkaloider."

Kanskje tiden er moden for en mer alvorlig betraktning og behandling av tobakken, omsetningsforholdene, den sosiale siden av røyking, og mange andre forhold vedrørende denne anakronistiske foreteelse blant mennesker i vår opplyste tid?

Allan Aarflot

Folke Fridell

Mot en ny arbetardiktning

Tredje avsnittet i en serie artiklar om arbetardiktare i svensk skönlitteratur

I den tredje artikeln om arbetardiktare i den svenska skönlitteraturen har RUNE M LINDGREN hunnit fram till 50-talets synpunkter på arbetardikten. Men han erinrar också om Sven Stolpes angrepp på 20-talet och Folke Fridells genomlysande erinran: arbetardikten har alltid mött motstånd och klander.

Sven Stolpe angrep häftigt 20-talets arbetardiktning. Han beklagade att "romanen av de besynnerligaste anledningar och med de beklagligaste konsekvenser kommit att råka helt i händerna på proletärförfattarna. Utan att blunda för värdet i att också de socialt vanlottade klasserna nått fram till konstnärliga intressen, skriver han, måste en litteraturvän häpna över och djupt beklaga den fullständiga idélöshet i vår unga roman som är ett av denna inriktnings sorgligaste följdfe-nomen. Den unga svenska romanen uppbares av i de flesta fall fullkomligt oskolade berättare, vilkas primitiva svada tycks förutsätta en bestämd motvilja mot att förse en roman med något så ovidkommande som tanke-innehåll".

Stolpes inlägg bemöttes av bland andra Rudolf Värnlund¹⁾, 1927. Inlägget är ganska typiskt för den reaktionära kritik som mötte den tidiga arbetardiktningen och som dess värre haft och har sina nyare motsvarigheter.

Folke Fridell erinrar i en uppsats²⁾: Arbetardiktningen har alltid mött

motstånd och klander. De första arbetarskildringarna — Sandel, Koch, Hedenvind och några till fick — påminner Fridell — sin kritik från reaktionärt håll. Deras alster betraktades som agitation och sattes i motsats till litteratur. Då — av en arbetarrörelse som stod i opposition — hälsades de dock som välkomna medhjälpare. Men, påminner Fridell, när arbetardiktningen i modernare tappning riktade in sig mot en kritisk granskning av ett samhälle som förvaltades av socialister. då kom en besk kritik också från detta håll.

Folke Fridell — och senare, än mer markant, Kurt Salomonson — är goda exempel på giftigheten i detta påstående. Fridell noterar att efter 30-talet kom en avmattning i arbetardiktningen, bl a därför att man ansåg att de sociala förhållandena förbättrades i så snabb takt att arbetarskildringarna bara hade historiskt värde. Fridell, som själv debuterade 1945³⁾, efterlyste dock själv vid mitten av 40-talet en fortsättning av arbetardikten. Han menade sig själv göra en ansats i den riktningen med romanen Död mans hand.

Under 1950-talet och några år där-efter verkade det dock som om arbetardikten tystnat. Under senare hälften av decenniet debuterade dock Kurt Salomonson. Salomonsons insats kom sedan — om vi utvidgar denna grova skiss ytterligare något — att få sin fortsättning hos några 60-talsinsatser, hos Sara Lidman⁴⁾ och andra. Vanligt

folks vardag och verklighet, tillvaron nere på det sk verkstadsgolvet möter vi också som bekant under 70-talet, hos enskilda författare som Folke Isaksson, Göran Palm, Marit Paulson och Sture Källberg. Ove Allanssons sjöskildringar, i förlängningen av Josef Kjellgrens insats och debattinlägg i lyrikens uttrycksform, från Stig Carlson, Birger Norman och Stig Sjödin fyller avgjort också på ett gott och meningsfullt sätt ut det tomrum som en ty-nande "egentlig" arbetardiktning av klassiskt snitt lämnat efter sig. Hos dem börjar en ny arbetardiktning ta form. Här möter en social dikt, en samhällsskildring, som — över decennierna — delvis griper tillbaka mot gammal arbetardiktning, är agiterande, uttalat tendentiös och samhällskritisk.

De nya arbetarskildringarna skjuter in sig på kompromisser och halvheter i den socialistiska politik med förbehåll som arbetarrörelsen, nuets samhällsförvaltare, bedriver. Totalt är det en förhållandevis bred grupp av skrivare det handlar om.

Folke Fridell skrev två "programmatiska" artiklar om nödvändigheten av en ny arbetardiktning på 40-talet⁵⁾. Han hävdar i dem bl a: "Medan tidens maskinreligiositet alltmer säkrar sin maktställning över världen och människorna, tynar den speciella genre, som skulle ge en litterär kartläggning av detta skeende bakom glänsande fasader av konstlad lycka — proletärdiktningen — bort i en diffus obetydlig-het." Bristen på realistisk proletärdikt-

ning skapar tystnad, skriver han kring en skrämmande tidsutveckling, som riktigt ropar efter levande gestaltning. "Vad som behövs är en förnyelse av proletärlitteraturen, en diktning som vågar placera sig i ett förutsättningslöst centrum bland nuets problemkomplex."

Proletärlitteraturen har här svikit sin uppgift, sin självförnyelse, den saknar nödvändig anknytning till modern nutidsanalys. Arbetardiktningen betydde i sitt tidigare skede revolution, individuellt mot fattigdom och ofrihet, socialt mot enbart fattigdomen; den proletärlitteratur, skriver Fridell, som en gång mottogs med entusiasm reagerade främst mot den ekonomiska fattigdomen. Nuets proletärdiktning får dock inte, hävdar han, stanna vid att historiskt beediga en gången tids usla standardförhållanden. Den nya proletärdiktningens signum måste bli en radikalism också på gestaltningens, analysens område. "Uppgiften är att blotta ett nytt slags fattigdom: bristen på människovärde, att avidealisera maskinen. Den pånyttfödda proletärlitteraturen måste äntligen försöka säga hela sanningen. Tränga till botten, blotta, dissekera, gestalta. Dra fram i solljusets obarmhärtighet all den ynkedom maskinkulturens religiositet har i beredskap åt människan och mänskligheten."

Små undanträngda tidningsnotiser ger oss, menar Fridell, också idag besked om att det finns problem värda

Lars Ahlin

diktens analytiska belysning, nervösa sammanbrott vid löpande band, en utkastad tidsstudieman, eller en "vild" strejk. De är bl a diktarens uppgift att söka efter människan. Den nya arbetardikten måste vända sig mot den arroganta optimism, med vilken tomtebolyckans teoretiker morrar över varje ansats till tvivel på och kritik av den moderna tillvaron av lycka. En fråga för speciellt arbetardiktarna att vidarebefordra är: Hur länge orkar vi hålla ut? Vi som i decennier sjungit Internationalen och i sekler drömt om friheten, jämlikheten och broderskapet. Friheten för de många måste betyda maktminskning för de få. Att vara med och dela och bestämma är tendensen i Död mans hand. "Så länge det finns proletärer fyller dikten kring dessa en uppgift. Och proletärer finns det — proletärer som det inte diktas om." Om man kräver förnyelse eller fortsättning kan detta naturligtvis inte innebära att man därmed går till angrepp mot den äldre arbetardikten, skriver Fridell också. Tvärtom — endast om man kräver en fortsättning framstår denna äldre arbetardikt i hela sin betydelse. Han avvisar en kritik som hävdar att den nya arbetardikten suggererar till vantrivsel. Arbetardiktaren bör redovisa allt han hittar, allt han upplevt av naken förtvivlan.

Det var på 1940-talet. I tidigt 50-tal kunde formuleringarna, i skiftande sammanhang, vara annorlunda: "Den sociala indignationslitteraturen var en kraftkälla under de politiska kampåren och rönt stort intresse från de engagerade arbetarnas sida. Nu måste vi med samma intresse ta emot och debattera den litteratur som låter de psykologiska sammanhangen komma till sin rätt. Det är nästa led i frigörelsekampen."⁶)

Sekreterare i arbetarrörelsens kulturkommitté från 1951 var Birger Norman som sålunda haft huvudansvaret för utredningen av kommitténs betänkande. Han skrev vid denna tid (1951) också om arbetardiktens aktuella villkor, i första numret av den litterära tidskriften *Femtital*.⁷)

Efter att ha definierat arbetardikt som "litteratur skriven av arbetare eller sådana som varit det i syfte att gestalta, belysa och analysera arbetares livsvillkor", utvecklar han ett resonemang enligt följande. Man måste anlägga ett dubbelperspektiv på arbetardiktens aktuella läge. Vill den vara verklighetstrogen måste den fasthålla perspektiven både bakåt och framåt. Före 30-talet hade arbetardikten en

Birger Norman

socialt och känslomässigt homogenare situation att utgå ifrån än på 50-talet. Och ännu på 30-talet kunde Lo Johansson och Fridegård redovisa personliga erfarenheter som ändå mötte en känslomässigt allmängiltig beredhet bland arbetare. De berättade om statare, men industriarbetarna kände igen situationens grunddrag. Den var gemensam egendom. En sista utlöpare finns i Ahlins *Tåbb* med manifestet. Men hos *Tåbb* ger sig också den nya problematiken tillkänna.

Ahlin själv har sagt att han strävat efter att åstadkomma något annat än vad som uppvisades av de två huvudinriktningarna inom svensk arbetardikt, dvs den miljöinventerande — statarskolan — och den subjektivistiska — Eyvind Johnson, Harry Martinson, Fridegård i Lars Hård. Den subjektivistiska liksom den sociala romanen har uppnått goda resultat, men vidare strävanden i dessa två riktningar uppfattade Ahlin som ointressanta i en ny historisk och ideologisk situation. Detta skriver Ahlin på 30-talet, då han också kritiskt påpekar att "... författarens strålkastare får inte lysa rakt in i arbetarmänniskan... men 'borgarmänniskan' ska avslöjas. Man tål inte se arbetaren framställd subjektivistiskt som rätt och slätt människa, kanske med samma perversiteter som Agnes von Krusenstjernas fattigadel. Så har man kallat Värnlunds böcker busromantik. Att Martinson, Johnson, Jändel och Fridegård hittills endast förmått skriva om sig själva, detta är vår proletärlitteraturs dilemma..."

Forts sid 22

Boserup Minde: vår danska systerorganisation

Gunnar Nilsson rapporterar om dess historia och verksamhet

RHL:s danska systerorganisation har ett poetiskt klingande namn. Den har uppkallats efter ett numera nedlagt sanatorium. Från ett besök i Kongens by rapporterar GUNNAR NILSSON.

RHL:s danska systerorganisation har fyllt 70 år. Det var i slutet av 1800-talet, som arbetet mot den härjande sjukdomen på allvar började i vårt södra broderland.

Föregångsmannen inom tuberkulosvården blev den kände överläkaren Sophus Engelsted, som vid Refsnaes lät uppföra landets första kustsanato-

rium. Detta skedde den 1 juli 1875 och 25 år senare öppnades Vejlefyjords sanatorium.

Strax därefter invigdes Boserup Minde för patienter från Köpenhamn.

Organisationer

För det organiserade arbetet mot tuberkulosen är 1800-talets sista decennium betydelsefullt. Det arbete man då började mognade småningom och år 1901 stiftades Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekaempelse.

Flera sanatorier

Nationalforeningens viktigaste uppgift

i detta skede var att organisera vården för de som drabbats av den härjande sjukdomen och inom loppet av flera år uppfördes nya sanatorier. Således kunde man redan år 1903 inviga anläggningar i Silkeborg, Ry och Haslev. Sedermera uppfördes sanatorier i Skörping, Faksinge, Nakkebølle, Juelsminde och Vinterbølle vid Vordingborg.

Boserup Minde

1903 hade alltså RHL:s danska systerorganisation Boserup Minde bildats och målsättningen var från starten klart definierad. Man skulle hjälpa

tuberkulosens offer genom att uppföra rekreationshem, semesterstugor, centra för rehabilitering och även förmedla lägenheter och i mån av möjlighet även ge ekonomiskt understöd.

Redan i sin begynnelse fastslog organisationens stiftare att kampen mot tuberkulosen inte skulle få bli en kamp mot dem som drabbats av sjukdomen.

Socialpolitik

Boserup Minde har tagit flera viktiga socialpolitiska initiativ och arbetar som påtryckningsgrupp mycket effektivt.

En betydande framgång för de danska organisationerna var den lag som Folketinget antog år 1949 och som tillförsäkrade de sjuka och deras familjer social trygghet så länge man var intagen för vård eller konvalescens, rehabilitering etc.

Lagen var av stor betydelse även ur den synvinkeln att många tidigare drog sig för att söka vård på grund av de ekonomiska och sociala konsekvenser som detta medförde. Lagen tillförsäkrade inte endast familjen och nära anhöriga ekonomiskt stöd. Den stipulerade även särskilda åtgärder för anskaffning av bostäder, kläder o a som familjen kunde behöva.

En annan samhällsätgärd av betydelse var den tuberkulosundersökning och calmettevaccinering som med början av år 1950 genomförts i hela landet.

Sexton föreningar

Till Boserup Minde är i dag sammanlagt 16 avdelningar i Danmark och Neirut på Grönland med ett sammanlagt medlemsantal av ca 3 000 anslutna. Grönlandsavdelningen är relativt betydande med ca 1 000 medlemmar.

Till Neirut på Grönland är inte mindre än ca 12 underavdelningar knutna.

Minskande medlemsantal

Tuberkulosen är förvisso inte helt utrotad i landet, men det minskande antalet sjuka föranleder organisationen att dels se över verksamhetsformerna, dels överväga anslutning av personer som drabbats av andra lungsjukdomar än tuberkulos. Från i år har organisationens namn sålunda ändrats till Boserup Minde, Landsforeningen for Tuberkulose- og Lungehandicappede.

Ekonomi

Organisationen driver sin verksamhet med de medel, som tillförs den genom bidrag från staten, Köpenhamns kommun och andra, bidrag från enskilda och fackförbund och de inkomster som förbundets tidning ger.

I sammanhanget kan också organisationens till ett antal av 4 000 uppgående passiva medlemmar nämnas.

Social verksamhet

Ett viktigt inslag i organisationens arbete är den omfattande sociala verksamheten. Organisationen representeras i styrelserna för flera självadministrerande institutioner och driver själv ett rekreationshem i Glamsbjerg, dagssanatoriet Kalvebod Bastion och tillsammans med Landsforeningen av Vanføre Handikappcentret Tarup.

Bostäder

Organisationen äger flera enfamiljshus, som är fördelade på medlemmar och har medverkat till att insprängda lägenheter uppförts för organisationens medlemmar och äger därtill lägenheter i bostadsrättsföreningar.

Perspektiv

I framtiden har organisationen kanske sin allra största betydelse för de socialpolitiska initiativ den kan ta. Ett näraliggande exempel är den obligato-

riska läkarundersökning av invandrare, som införts på initiativ av Boserup Minde.

Boserup Minde och andra organisationer har liksom i vårt land sin kanske största betydelse som politisk påtryckningsgrupp. Den förmedlar initiativ och uppslag till de politiska beslutsfattarna och den bevakar därigenom sina medlemmars intressen, men tillför även den socialpolitiska debatten nytt stoff.

Själv vill organisationens företrädare också betona dess betydelse som initiativtagare till nya institutioner och lagar.

Företrädare för Boserup Minde understryker också att omsorgen om de sjuka och deras anhöriga bör åvila samhället. Organisationer som Boserup Minde o a har sin största betydelse som ett instrument för att bevaka att medlemmarnas intressen tillgodoses. I sin yttersta förlängning är detta arbete naturligtvis till gagn för samhället i sin helhet.

Var finns de som gör möbler vi behöver?

De är de olika epokenas herremansmöbler, mer eller mindre moderniserade man möter i flertalet möbelaffärer. För det arbetande folkets lovande boendekultur är raserad. Och på den privata möbelsektorn spills ingen energi med produktutveckling av möbler för människor med rörelsesvårigheter eller andra handikapp, trots att vi vet att de ingalunda är någon minoritet. Och vi vet också att där ryms våra låginkomsttagare, skriver Thyra Nordström, inredningsarkitekt, i ABF:s tidning *Fönstret*.

DOCKHUSET

Utställning av dräktsilver, folkdräkter och dockor. Studiebesök, dockteater och visning av samlingarna — tidsbeställning på telefon 040/12 39 42. Varje lördag med uppehåll under juli månad, gratis dockteater kl. 11.00.

Alla hjärtligt välkomna!

CHARLOTTE WEIBULL

Box 4042, Lilla Torg, 203 11 Malmö 4. Tel. 040/12 39 42

AB TUNGELSTA TRÄ och BYGGVAROR

137 00 VÄSTERHANINGE

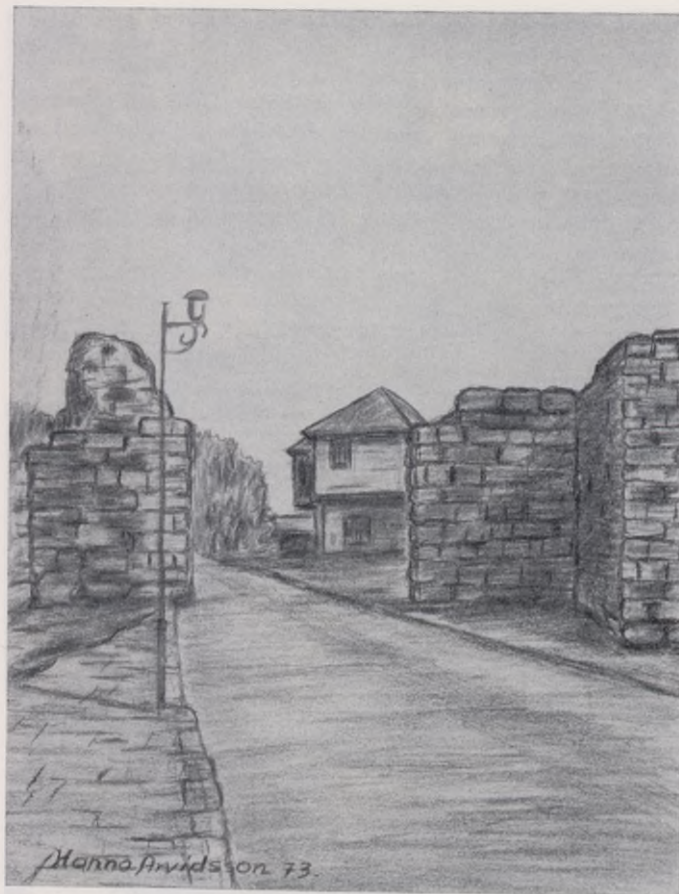
Allt i byggnadsmaterial

Eget sågverk och hyvleri

Rabatt till tidningens läsare

Tel 0750/300 02

Nu är det dags att åka med RHL till soliga Bulgarien

*Två rekreativresor i maj
i år att välja emellan*

Nu är det åter dags att anmäla sig till RHL:s populära och omtyckta rekreativresa till Bulgarien. Efter tidigare års lyckade resor har förbundsstyrelsen beslutat att även i år genomföra dessa resor till Svarta Havet i Bulgarien. Liksom förra året subventionerar förbundet resorna för att så många som möjligt skall få tillfälle att utnyttja detta erbjudande.

Vi vill därför informera om den kommande resan till Bulgarien. Rekreativresan är öppen för förbundets medlemmar. För hjärtsjuka deltagare erfordras att läkarintyg insändes tillsammans med anmälan. Av läkarintyget skall framgå att resenären rekommenderas av läkare att göra denna resa. Även anhöriga till medlemmar får medfölja på resan på samma villkor.

EJ BEHANDLING UTAN VILA, REKREATION

Vi vill framhålla att denna resa icke är en behandlingsresa utan en viloläkarrekreativresa med möjlighet till läkarbehandling, om så skulle behövas.

SUNNY BEACH LIGGER VID SVARTA HAVET

Här följer några korta rader om Bulgarien och resmålet:

Nere vid Svarta Havet ligger Sunny Beach, Bulgariens riviera med en milslång sandstrand och underbart klart och rent vatten. Här har vi fastnat för hotell Kuban, som är ett mycket modernt, snyggt och trevligt möblerat hotell med alla bekvämligheter. Hotellet ligger 200 m från stranden. Inkvartering i dubbelrum. Alla rum har balkong.

SKÖNT KLIMAT I MAJ MÅNAD

Vad kan man säga om Bulgarien? Jo, man har ett skönt klimat, särskilt i maj, då det ännu inte blivit för varmt. Badtemperaturen 20–22°. Man äter och dricker gott och billigt. Man kan köpa lädervaror och keramik mycket billigt. Vill man roa sig kan man göra det på restauranger och nattklubbar. Men framför allt är värmen och luften välgörande.

Sedan finns det många tillfällen till att göra dagsutflykter i omgivningarna, till både gamla och nya städer.

SJUKSKÖTERSKA MEDFÖLJER

Nu till själva resan och vad den innehåller.

Resmål: Sunny Beach, Svarta Havet. Inkvartering: Hotell Kuban.

Pris kr 800:— med jettflyg Sterling Airways från Arlanda till Burgas. Direktflyg 3,5 tim. med modernt och bekvämt flyg, 30 min. bussresa till Sunny Beach. Helpension i dubbelrum med matkuponger på 6 leva = 15 kr/dag. Svensk sjuksköterska medföljer från Arlanda under hela resan. Svensk reseledare samt en reseledare från förbundet om antalet resenärer överstiger 25.

Arrangör: Reso.

Resan är rabatterad av Reso och dessutom subventionerad av förbundet. Sjuksköterska denna gång blir liksom tidigare fru Barbro Weber från Vänersborg.

Hela resan är 14 dagar.

Utöver nämnda prisförmåner svarar förbundet för anslutningsresekostnaden till Arlanda förutom kr 100:— som resenären själv betalar. Tanken är att ingen skall ha högre kostnader än kr 100:— till Arlanda.

ANMÄLAN BÖR GÖRAS SNARAST

Platsantalet är begränsat och ansökan om deltagande i Bulgarien-resan bör därför göras snarast genom att insända vidstående talong och senast den 5 april 1974.

Om ytterligare upplysningar om resan önskas, går det bra att kontakta Bengt Dahlström på telefon 08/23 15 30, eller skriva under adress RHL, Box 3196, 103 63 Stockholm.

Observera att förbundet även ombesörjer anslutningsbiljetter, varför färd-sätt i förekommande fall även bör anges på talongen.

Det är nödvändigt att alla fyller i hälsodeklarationen. På det sättet är alla säkrare under vistelsen och resan. Observera att det är två resor att välja mellan: en som avgår den 24 maj och en den 31 maj.

Teckningen på sidan 12 är av Hanna Arvidsson som var med på förra årets resa till Bulgarien. Det är en vy från staden Nessebar, dit man gjorde en dagsutflykt. Nessebar är en gammal stad, förklarad som nationellt monument.

ANMÄLAN TILL REKREATIONSRESA senast den 5 april 1974

Insändes till **RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA**
Box 3196
103 63 STOCKHOLM

Jag anmäler mig till resan
OBS. Två resor 24 maj
att välja mellan 31 maj

För att anmälan skall betraktas som definitiv insändes samtidigt anmälningsavgiften, kr 100:— per deltagare till vårt postgirokonto nr 95 00 11 - 7, varvid på talongen anges resmål samt avresedag.

Texta tydligt eller använd maskinskrift!

Namn ..... Rökare
..... Icke
Adress ..... rökare

Postnr och postadress .....

Folkbokföringsnr ..... Tel bostaden ..... / .....
Tel arbetet ..... / .....

Lokalförening ..... **OBS! För hjärtsjuka deltagare erfordras läkarintyg.**

Medresenär

Namn .....

Adress .....

Postnr och postadress .....

Folkbokföringsnr .....

Anslutningsbiljett

Avresa från ..... den ..... / ..... kl .....

Retur från ..... den ..... / ..... kl .....

Antal personer .....

HÄLSODEKLARATION

Insändes tillsammans med anmälningsblanketten. Denna blankett kan Ni underteckna själv eller få styrkt av läkare.

Fullständigt för- och efternamn .....

Adress .....

Postnr och postadress ..... Tel ..... / .....

Född ..... Civilstånd .....

är män dag

Yrke .....

Närmast anhörig .....

Medicinsk grundsjukdom .....

När debuterade sjukdomen .....

Vårdats på sjukhus tiden .....

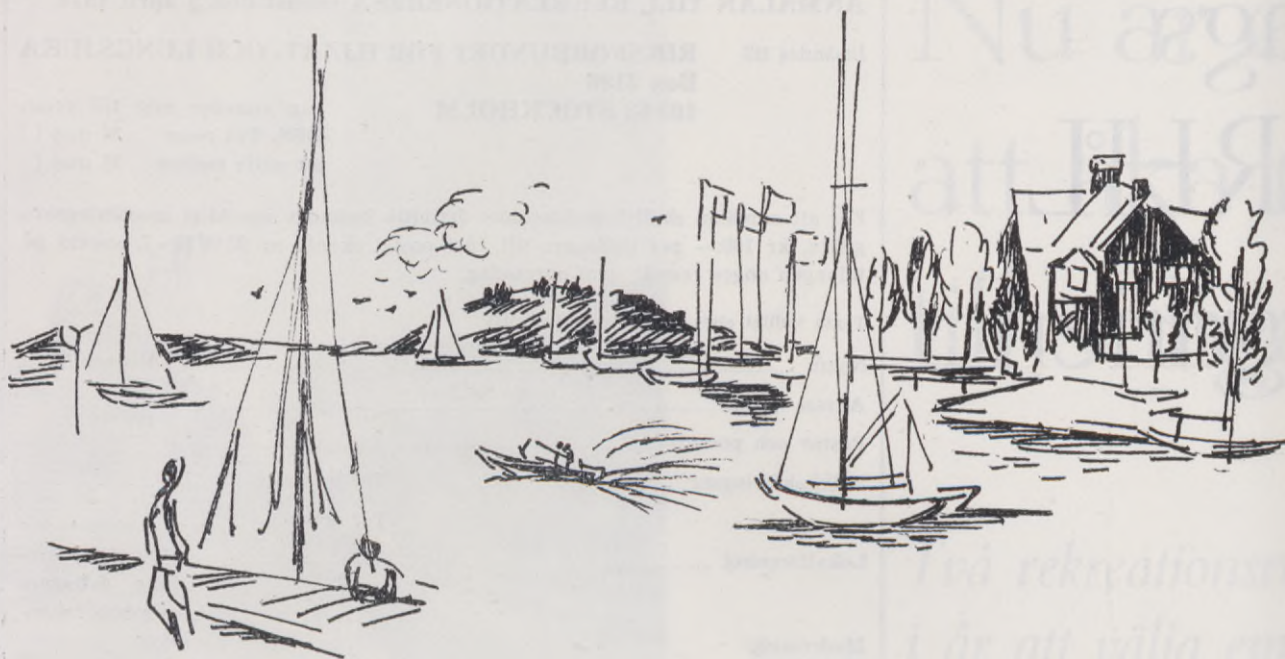
Ordinerad medicin .....

Allergi eller ogynnsam reaktion för något preparat .....

..... den ..... / 1974

Underskrift

De råkar lätt i gröl, speciellt med semesterfirare

Se trädgårdsodlarens katalog och sedan dö

Ett kåseri i eftertankens blekhet av **ARLY JOHANSEN**

Länge innan vårsolen får makt över kung Bore, kan man hitta de nyintresserade odlarfansen botaniserande i varuhusens svällande trädgårdsavdelningar. Som bina dras de till honungstället av färgsprakande locktoner, som med öronbedövande löften om ett rikt liv i bekvämlighet effektivt skyler över hårt slit. Rika skördar av saftspända, rödgula frukter utlovas för en spottstyver och några lättjefulla solskensdagar, då man ändå uppehåller sig i sin trädgård. Ett kåseri i eftertankens kränka blekhet av **ARLY JOHANSEN**.

Intet ont anande köper de skottkärria, slang med vidhängande vattenspridare, räfsor, spade, gräsklippare (givetvis motordriven, tacka för det. De skaffar sig sin motion på testcykel i källarens

nynredda motionsrum med dusch och bastu) drivmedel i reserv till gräsklipparen, skyddsskor, så att man inte får klippt av sig tårna under gräsklippningen, när gräset kommit upp, saxar av olika typer, krattar och... puh! Därefter surrar de vidare till stånden med de förledande fröpåsarna. Saliven rinner inför åsynen av alla frodiga fullmogna frukter, de praktiskt taget ifrån hammocken kan sträcka sig efter och sätta tänderna i. Innan de vet ordet av det, har de en hel bärkasse full av fröpåsar med det mest skiftande innehåll. Det är bara du, min kloka läsare och så jag förstås, som vet, att våra vänner nu har frön för flera år fram i tiden. Men hur värja sig? De kommer förmodligen också att så fröna tre gånger så tätt, som föreskrivits på påsen, för att det skall bli riktigt mycket att skörda. Inte skall man snåla inte.

Man måste gödsla

Gödsla måste man. Det vet våra vänner. Därför söker de upp en person på avdelningen, som ser väldigt sakkunnig ut, men som egentligen har smitit ned ifrån skoavdelningen för att knipa sig en stunds avkoppling. Som tur är, är denne herrskon själv amatördodlare, varför han givetvis tar chansen att ge proselyterna en duvning i förarbetets svåra konst.

Man skall gödsla med Väx upp, Blå korn, Vita korn, Runda korn, Stora korn, Små korn, Långa korn, Korta flingor... (övriga i nästa kåseri. Det är gränser för, vad de orkar på en gång).

Kommunen gör sitt

Vad då? Kompost? Nä, det är förbjudet att ha på tomten. Kommunen tar hand om ditt trädgårdsavfall. Men gör

ett försök! Skicka in en ansökan till hälsovårdsnämnden i din kommun och bifoga byggnadslovhandlingar för en kompostbunker av betong i tre exemplar med tekniska ritningar och beskrivningar. Men är inte det för krångligt när industrins gödselsortiment är så rikhaltigt och ständigt undergår forskning?

Men tre veckor innan man gör något annat skall man så i Taxilin mot kvickrot och blåsmyg, sedan Taxosol för att undanröja eventuella rester av Taxilin, som är mycket giftigt. Mot myror, spindlar och sniglar används med fördel Dixtril, men bara på rosor och jordgubbar. Övriga växter kräver Mysolin, som samtidigt göder rädisor, kålrötter och lök, men verkar destruktivt på persilja, potatis och sallad, varför Mixol är att föredra på dessa sistnämnda växter. För växter här ej nämnda väljes preparat ifrån fall till fall.

Men innan man har kommit så långt måste ju jorden ordentligt förarbetas. Lämpligast är att anlita en av de många kvalificerade entreprenadfirmor, som finns och som ju har gjort regelrätta investeringar i alla sorters maskiner för att kunna vara till tjänst inom området.

Lövtunna plånböcker blir det

När våra vänner sedan har åtnjutit varuhusens kassaapparaters klingande symfonier, som skalade plånböckerna lövtunna, glädjer de sig över sin framsynthet med alla grejor som prunkande fyller upp garagen. Bilen får stå ute; men vad gör det, när det snart är vår.

Våra vänner upptäcker snart, att de, för att rätt kunna handskas med alla frön, redskap, verktyg m m, är tvingade att skaffa ytterligare preparat och redskap av varierande art.

Arbetet kan börja

När allt är i jorden och den specialbeställda sobilen har forslat bort det sista plastemballaget är våra vänner så uttröttade och nervösa, att de ryter åt barnen och slår omkring sig. De råkar lätt i gräl. Speciellt med semesterfirare. Regn eller icke regn är frågan.

Och jorden låg öken! ■

**TÄNK PA
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND**

POSTGIRO 95 00 11 - 7

Internationellt:

Socialförsäkringens roll i rehabiliteringen

Ett sjuttiofemtal personer deltog i september 1973 i ett seminarium som hade anordnats i Warszawa av FN:s Europakontor i samarbete med det polska socialministeriet och polska föreningen för rehabilitering. Seminariet var välorganiserat och givande rapporter LINNÉA GARDESTRÖM.

Målet för seminariet, var att på grundval av erfarenheterna i de olika europeiska länderna undersöka hur rehabilitering kan bli mer effektiv och mer mångsidig genom integrering och samordning med social service, socialförsäkring och andra socialpolitiska åtgärder. Socialförsäkring och social service är inte alltid konstruerade på sådant sätt att de tillgodoser de behov som personer som behöver rehabilitering har.

Långa diskussioner om organisationen

Seminariet hade långa diskussioner om hur rehabiliteringen skall vara organiserad och vilken organisation det skall vara för att samarbetet mellan rehabilitering och socialförsäkring och social service skall bli bra. Några talade för ett heltäckande system, där en organisation eller myndighet svarade för huvudparten av allt som görs när det gäller rehabilitering, utbildning av handikappade, socialförsäkring och social service. Andra var rädda för heltäckande system, tyckte precis som de flesta brukar tycka i Sverige, att rehabiliteringsfrågorna och handikappfrågorna skall integreras och behandlas inom det samhällsområde där de naturligt hör hemma. Alla var dock eniga om att frågorna om samordning och samarbete måste lösas och att dålig samordning f n ofta var ett hinder för god rehabilitering. Vid flera tillfällen sades det att det måste finnas någon ansvarig person som individen kan vända sig till och som skall se till att rehabiliteringsprocessen löper utan avbrott.

Det stora flertalet av dem som får sjukpenning är sjuka en kort tid och innebär inte något rehabiliteringspro-

blem. Men några i den stora grupp som får sjukpenning löper risk att bli långtidssjuka och handikappade. Seminariet ansåg att det var viktigt att få veta vilka de är för att så tidigt som möjligt kunna sätta in adekvata rehabiliteringsåtgärder, och man diskuterade vilka dessa var och vilken organisation som krävdes.

Kompensation eller ej?

Om bidrag från socialförsäkringen skall kvarstå när den handikappade återgår till arbete, var en fråga som mycket diskuterats. Det fanns de som tyckte att pensionen i stort sett skulle vara kvar om en svårt handikappad börjar arbeta. Den rehabiliteringsfientliga effekten av pensioner och andra liknande förmåner skulle reduceras, människor skulle inte vara så rädda för att mista tryggheten i pensioner och andra socialförsäkringsförmåner om de börjar arbeta. Andra skäl som motiverade att socialförsäkringsförmåner kvarstod vid arbete var att de skulle vara en kompensation för ett svårt handikapp och minskade livsvärden. Man diskuterade också pensionens uppdelande i två delar. Den ena delen skall endast kompensera för inkomstbortfall, medan den andra delen skall kompensera för den bristande fysiska eller psykiska funktionsförmågan och ersätta de extrakostnader som funktionshämningen förorsakat. Många menade att endast den del av pensionen som kompenserade funktionsförlusten skulle kvarstå när man började arbeta, medan man skulle mista den del som kompenserade för inkomstbortfall. Seminariet enades dock om att rekommendera att den handikappade snabbt skulle få tillbaka hela pensionen om arbetet blev kortvarigt. En annan rekommendation var att en handikappad som har extra kostnader skulle få finansiellt stöd eller den service och hjälp han behövde på grund av sitt handikapp.

En fråga som också väckte debatt var om man skulle flytta beslutfattandet när det gäller socialförsäkring från det centrala planet till det lokala.

Rapporten i dess helhet kan rekvideras från statens handikappråds kansli. ■

Nytt 1.1. 1974 om vårdbidrag och barnpension

Från och med den 1 januari 1974 ändras bestämmelserna för vårdbidrag och barnpension från den allmänna försäkringen. Vi informerar här nedan om de viktigaste förändringarna.

Vårdbidraget

Vårdbidrag utgår från den 1 januari till försäkrad förälder som till huvudsaklig del svarar för särskild tillsyn och vård av barnet. Med förälder jämställs också adoptivförälder samt den som en förälder är eller har varit gift med eller har haft barn tillsammans med om de stadigvarande bor tillsammans.

Rätt till vårdbidrag enligt de nuvarande bestämmelserna upphör i och med utgången av år 1973. För rätt till vårdbidrag från 1 januari krävs därför ny ansökan. Försäkringskassorna underrättar dem som berörs av de

ändrade bestämmelserna. Till skrivelser bifogas en ansökningsblankett.

Den som med anledning av de ändrade bestämmelserna söker vårdbidrag för barn som har vårdbidrag enligt nuvarande bestämmelser, behöver inte lämna något läkarutlåtande till denna ansökan om inte försäkringskassan särskilt begär detta.

Behovet av vårdbidrag omprövas vart tredje år. Försäkringskassan kan dock göra en omprövning tidigare om det finns särskilda skäl.

Bestämmelserna om ferievårdbidrag tillämpas på de nya vårdbidragen.

Vårdbidragens storlek ökar också från nuvarande 60 till 90 % av basbeloppet. Dessutom tillkommer pensionstillskott på 15 % av basbeloppet.

Vårdbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande inkomst för den förälder som vårdar barnet.

Barnpensionen

Från 1 januari 1974 höjs åldern för rätt till barnpension från folkpensioneringen från 16 till 18 år. I vissa fall höjs även beloppet.

Barnpension från folkpensioneringen skall alltid utgå med minst 25 % av basbeloppet när ena föräldern avlidit

och med minst 50 % av basbeloppet när båda föräldrarna avlidit.

Barnpension från folkpensioneringen skall dock alltid utgå med sådant belopp att den tillsammans med barnpension från tilläggs-pensioneringen och i vissa fall med änkepension från folkpensioneringen uppgår till nedanstående garantinivå.

1. 60 % av basbeloppet för barn, vars båda föräldrar avlidit. Garantinivån innebär att den totala barnpensionen (folkpension och tilläggs-pension) skall utgå med minst 60 % av basbeloppet.
2. 30 % av basbeloppet för barn, som samtidigt uppbär bidragsförskott. Garantinivån innebär att den totala barnpensionen (folkpension och tilläggs-pension) skall utgå med minst 30 % av basbeloppet.
3. 40 % av basbeloppet för barn, som i annat fall uppbär barnpension efter en av föräldrarna. Garantinivån innebär att den totala pensionen (barnpension från folk- och tilläggs-pensioneringen och i vissa fall änkepension från folkpensioneringen), skall utgå med minst 40 % av basbeloppet.

Forts sid 22

Lägg konferensen i aktiv miljö!

RONNEBY BRUNN

372 00 Ronneby,
telefon (0457) 127 50.

En av Europas största och mest mångsidiga semester- och konferensanläggningar.

- Flertalet rum med fasta AV-väggar. Toppmodern konferensutrustning. Lokaler för 10-800 personer.
- 350 rum, varav 260 med bad, balkong, radio, TV och automatisk väckning.
- Huvudrestaurangen med dans och underhållning. Cocktailbarer för mysig avkoppling. Bastu. Biljard. Golf. Tennis. Swimmingpool under sommarsäsongen. Belysta motionsslingor.

ÖRENÄS SLOTT

260 14 Glumslöv,
telefon (0418) 702 50.

Slottet ligger inbäddat i en vacker och vidsträckt park vid Öresund, 2 km från Glumslöv (i närheten av Helsingborg).

- Elegant slottsmiljö med ljusa och moderna konferensrum med all teknisk utrustning. Lokaler för 10-165 personer.
- Nybyggd hotelldel där alla rum har bad, telefon, radio och TV.
- Trivsamt restaurang. Dans.
- Motionsrum. Bastu. Bordtennis. Uppvärmad swimmingpool under sommarsäsongen. Tennis och minigolf.

YSTADS SALTSJÖBAD

271 00 Ystad,
telefon (0411) 136 30.

Hotellet ligger direkt vid havet med en fantastisk havsutsikt och intill en milslång sandstrand.

- Stora nyrenoverade konferensutrymmen ger möjlighet att ta upp till 300 personer i samma lokal. Flertal grupper. All teknisk utrustning.
- 112 rum, 90 med bad/dusch.
- Matsal med underbar havsutsikt. Populära danskvällar med topporkestrar. I hotellets närhet: Tennisbanor. Fotbollsplaner. Minigolf. Elbelyst motions slinga. Bordtennis.

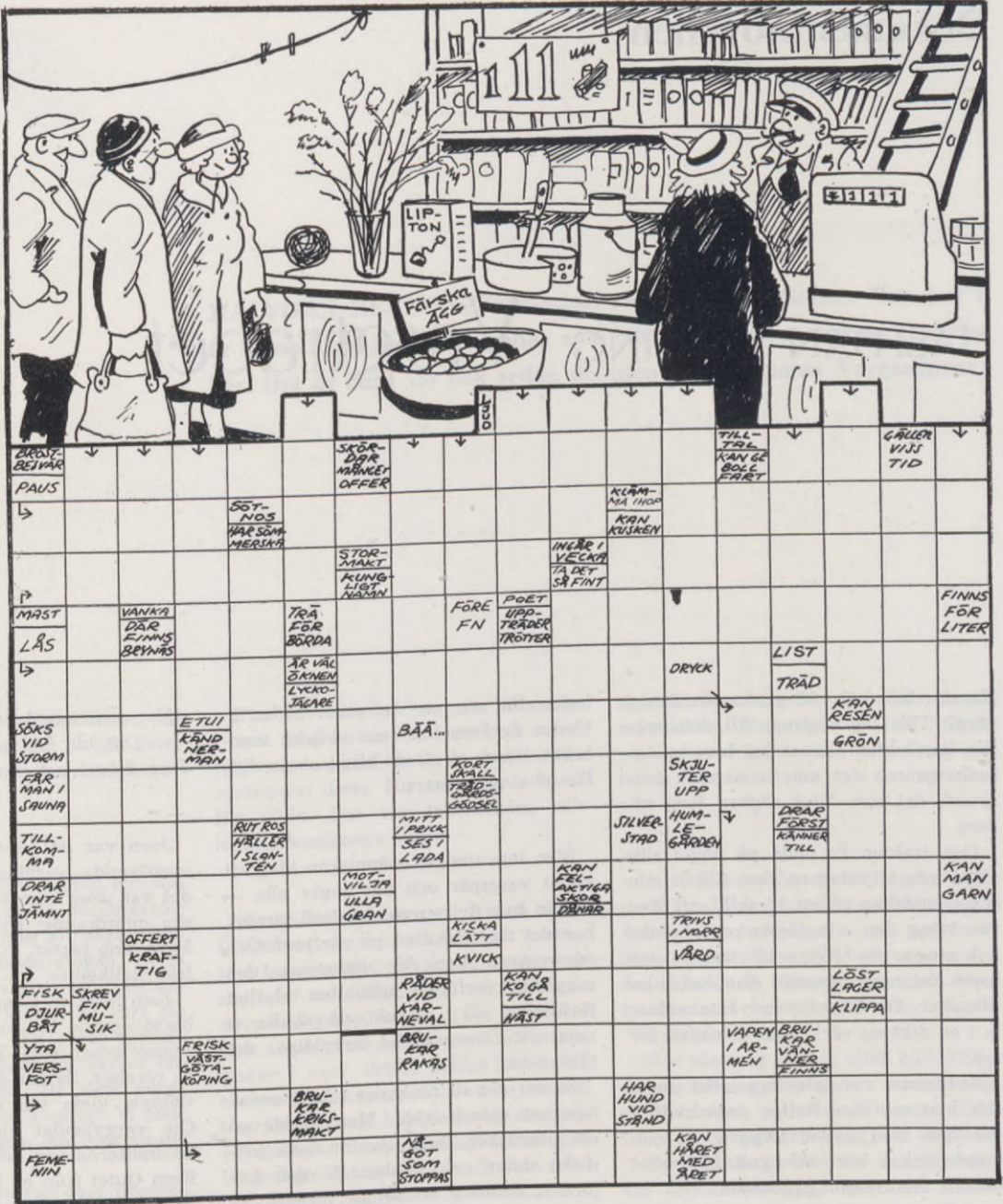
För anslutningsresor med tåg och flyg finns utmärkta förbindelser med ovan nämnda anläggningar.

RESO KONFERENSSERVICE

Boka direkt på hotellet eller genom: RESO Hotellbokningscentral
Tel. (08) 23 57 00 Telex: 17639

STATUS BILDKRYSS

nr 3

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm 3, tillhanda senast den 10 april. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkryss nr 3". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kr. Pristagarnas namn meddelas i Status majnummer.

HALFDAN RENLING Vargträdet

Kanske dröjer det länge, kanske är det nära? Tills jag kommer till den bygden igen? Idag känner jag bara avlägsenheten och det som är sägners grogrund, det som låter sägnen leva vidare.

Den trakten är ändå på något sätt alltid min följeslagare. Den tillhör min dikts landskap på ett särskilt sätt. Det var kring den min första prosalyriska bok spann sig. Kring tämjandets sak hade Antonsson spunnit sina vadmalsfilosofier. De filosofierna växte vidare in i en diktens värld som är okänd för oss.

Antonsson var inte lapp eller same och han var inte heller svensk. Han var den man kallar torpare — man kunde också kort och gott ha kallat honom människan Antonsson.

Och Antonsson var siare. Han siade inte om det som räknas stort och märkvärdigt, krig och sådant i världen. Att han kunde förutse vissa händelser i detalj — därom kunde jag berätta.

Om jag måste finna mig i detta: Om det efter flera år blir mer i minnet av dikt än av landskapet — då är man tvehågsen att återvända till det vardagliga landskapet. En resa som kunde ha gjorts när som helst, den till Antonssons landskap, den har bara inte blivit av under många år.

Och spåren av varg kan nu ingen tänka sig att upptäcka i den bygden — inte i hela landet. Det var annor-

lunda för ett par decennier sedan... Under de åren har man skövlut mar-kerna i norr så att de blivit obeboeliga för sina urinvånare.

Men inte undgår människan idag ett annat vargspår och det angår alla — frågan hur det vargonda skall tämjjas, hur det skall bli fred på vår jord. Och om vargen var den ensamme, den oskyldigt förföljde tills den slutligt förintades, då... Javäl, då skulle vi veta att försvara det oskyldiga, det oförstådda!

Så var det att tankarna i Antonsson-hemmet spände vida. Man trodde på ett människans hem utanför dessa jordiska dalar och höjder. På den här jorden delades en sådan mening av många och man talade om religion. Själv blev jag forskande många år kring det som hörde religionen till. Det var som en lidelse att komma fram till sanningen. Att jag inte nöjde mig med de ytliga materialistiska världsförklaringarna, allt detta mätande och vä-gande för att förklara oss människor, må väl tidens gudar en gång förlåta mej!

Med landskapets människor hade jag ändå haft kontakter brevledes. De hade hållit mig i kunskap om händel-serna i det vardagliga livet. Det var Joen som skrivit och berättat. Han hade delvis känt sig träffad som be-skriven i min lilla roman "Bergakväll". Han hade tyckt sig känna igen sig

själv, men inte helt och hållet.

— Det blir väl så i romaner, hade Joen frågat och menat.

Joen var en av dem som sökt den bortflyende varghunden Immer. Och det var Joen som berättat något gan-ska upprörande: Hur fint folk bar sig åt på sina jakter, hur man jagade varg från helikopter.

Joen hade en gång frågat sig om den bortdragande Immer: "Där i snön har Immer nosat, tänjt kroppen i mornan-de rörelser. Så var det en gång i varg-släktets vilda tid, när rov vädrades. Om vargylandet åter skulle höras i köldnätterna var det till en ny fråga: Kom tjutet från en hund som en gång levat tamd vid brotrappa."

Men den delvis tamde Immer hade förblivit borta.

På en resa för några år sedan mötte jag Joen. Först då en påtaglig reservation i hållningen oss emellan. Det var något ovant och överraskande att träf-fas så här. Vi väntade på tåg som skul-leföra oss åt olika håll.

Tjugo år sedan vi sist möttes har inte gått spårlöst förbi för oss båda. Joen är inte den frie skogsmannen som hade sitt slit och sina små äventyr.

Joen ger intrycket att vara reserve-rad, kanske desillusionerad. Och jag känner hans granskande blick och gör det till en självanklagelse, kanske vill han säga något i den här stilen:

— Du är författare, men du förde

HALFDAN RENLING är gammal medarbetare i Status. Han har i år kommit med en diktsamling som bär det poetiska namnet **Medvän här**. Det är hans 7:e bok sedan debuten med romanen **Vargsommar**.

inte oss, de vanliga människorna, till tals. Varför broderade du ut allt detta om den enkle och stillsamme Antons-son.

När Joen får samtalet igång blir det till något helt annat än förebräelser mot person. Han menar att något följde med från Antonsson-stugan. Detta om vargen hade varit fint, menade han, även om det kunde ha rört sig om vanlig byracka. En sorts opposition hade det väl varit att skriva om den förföljde vargen. De sista vargkullarna föddes ju de åren och vi hade väl hoppats att vargen inte helt skulle dö ut.

Men Joen var besviken över utvecklingen i norr. Nu hade man sett följderna av landförstörelsen, nu visste man att det moderna skogsbruket inte lät det finnas kvar liv i sina spår.

Det har gått så långt att vi måste kämpa för att behålla trädytor. Och det är enskilda personer som skall kämpa för det. Myndigheter och bolag ser bara till tillfälliga ekonomiska vinster.

Nu är det försent att bevara vargbeståndet i norr. Nästa gång är det väl trädens tur:

— Skriv du något om vargträdet, menar Joen. Han skall förklara närmare hur han tänker om detta, när vi en gång ses i norr.

Joen menade ungefär så här:

Förr var varg en lyx man kunde ha i norr. Det var en lyx man haft sedan tidernas morgon, naturen hade själv arrangerat detta. Nu var vargen borta för alltid. Det var människans och hennes maskiners skuld.

Nu gällde det skogen, träden. Fick Domänverket och storbolagen rums-tera hur de ville, då skulle skogsmark snart bli en sällsynthet i norr. Skogsavverkningarna sades vara nödvändiga för landets ekonomi — att människor i norr skulle ställas inför det obeboeliga landskapet var man inte så nogräknad med. Människorna där fick väl ställas inför den sista utflyttningen. Visserligen måste väl gruvedriften hållas igång på något sätt. Men en harmonisk utveckling i ett skönt landskap var omöjlig.

Joen håller inte sin besvikelse hem-

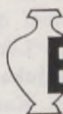
lig. Han har ändå inte förlorat tron på människan. Nej, det är just några människor i norr han tilltror om att rädda situationen. De som en dag vaknar.

Och vid de orden borde jag ha tagit parti för Joen och rest med honom till Antonssons landskap — på nytt sett detta som ett livsmöjligheternas område. Kunde då tillsammans med Joen ha studerat hur man kunde bevara "vargträden".

Men våra tåg gick åt olika håll. Följde jag ett tåg som gick i fel riktning så hade Joen valt rätt. Bör man alltid följa en på förhand uppgjord resplan?

Nu vet man ju inte när det blir resa till Antonssons bygd igen. Då kunde också minnet av ett diktens landskap fördunklas. Det är en lyx att ha tillgång till i hårda tider. ■

Ett tryggt stöd i en svår stund

Stockholms

ELDBEGÄNGELSEFÖRENING

Ombesörjer både eldbegängelse- och jordbegravningar. Utan enskilt vinstintresse.

Huvudkontor: Sveavägen 116 vid Odengatan
Söder: Ringvägen 127

15 16 60
40 58 59 eller 40 58 76

Kungsholmen: Hantverkarg. 28

(AB Öhmans begr.byrå)

Östermalm: Valhallav 143

Handen: Källv. 20 B

Märsta: Ombud. Stationsg. 3 0760/150 90

53 33 75

63 40 61

777 22 10

Sollentuna: Sollentunav. 118 96 26 25

Hägersten: Blommensbergsv. 127

vid Hägerstensv. 18 65 00

Järfälla: Ombud fru G. Hahn 0758/108 00

Göteborg: Chalmersg. 21 031/20 21 30

Rådgivning och dödsfallsanmälan efter kontorstid 08/51 91 00

Nya lokalföreningar i Älmhult och Boden

Älmhult bildade sin lokalförening i december

En älmhultssektion av Hjärt- och lungsjukas förening i Kronobergs län bildades lördagen den 8 dec. Det var i samband med att Kronobergsföreningen inbjudit till en träff i Älmhult, där ett 50-tal intresserade mött upp. Ordförande i älmhultsavdelningens interimstyrelse blev Birger Äqvist, Älmhult.

Från Älmhult har man redan ett 60-tal medlemmar i Kronobergsföreningen, och man tyckte att man hade ett gott underlag för bildandet av en egen förening. Förutom Birger Äqvist så ingår dessa i interimstyrelsen: Einar Bengtsson, Hallaryd, Inger Green, Eneyda, Elsie Bladh, Liatorp och Inez Äkvist, Älmhult.

Det var den nye ordföranden som hälsade välkommen till mötet, varvid han berörde det dolda handikapp som medlemmarna har. Han hälsade också dagens speciellt inbjudna gäster, doktor Sture Lorentzson och ombudsman Sivert Klasson, välkomna. Lorentzson höll ett halvtimmes föredrag, där han tog upp frågor om hjärtats uppbyggnad, funktion, olika sjukdomar och mediciner. Efter anförandet blev det tillfälle för de närvarande att ställa frågor till doktor Lorentzson, något som utnyttjades flitigt.

Liatorpsflickorna underhöll med sång och musik, och ABF:s öppna teater "Tillsammans" blev verkligt uppskattat av de närvarande.

Den nybildade lokalföreningen kommer att börja med månadsmöten under 1974, och skall också försöka få kontakt med medlemmar i Markaryd och Tingsryd med hopp om att lokalföreningar bildas även där.

Boden bildade sin lokalförening som ett led i förbundets medlemskampanj

Riksförbundets omb. man Sivert Klasson gratulerade till den nya föreningen samt önskade dess styrelse lycka och välgång i föreningsarbetet. Länsföreningens ordförande Bror Ek uttalade styrelsens tillfredsställelse över föreningens tillkomst samt önskade dess styrelse ett "lycka till" och välkommen i de hjärt- och lungsjukas föreningsarbete.

Föreningsbildandet i Boden är ett led, och har möjliggjorts, genom den medlemsvärvningskampanj som Länsföreningen Hjärt- och Lungsjuka i Norrbotten dragit igång i länet. Kampanjen pågår under jan. t o m 30 mars. Den genomförs med uppsökande verksamhet, medlemsaktivering, anskaffande av kontaktombud, ett 15-tal lokala möten samt en ev. veckoslutskurs för kontaktombuden. Till de lokala möten som skall ordnas är allmänheten välkommen att ta del av vad förening och förbund har att erbjuda sina medlemmar. ■

Gränsträff med trivsel i Korsnäs i Dalarna

Föreningen Ringen, Falun, stod som arrangör för en gränsträff i Korsnäs Folkets Hus i november. Många föreningar hade hörsammat inbjudan och när klockan slog sju, hade etthundrafemton kamrater infunnit sig.

Från Gävle, Sandviken och Hofors kom två bussar och alla lokalföreningarna i länet var representerade. Lokalen var festligt dukad med tall- och enris och ljus på borden samt färgglada ballonger i taket. Vidare var hela vägen upp till lokalen kantad med marschaller och även på altanen mot sjön. Det hela gav ett mycket festligt intryck. Föreningens ordförande, Erik Danielsson, hälsade välkommen och hoppades att det skulle bli en trevlig kväll, trots att lokalen var i minsta laget för denna stora invasion.

Något fel på stämningen var det i alla fall inte.

Vidare talade Dalarnes CO:s ordförande Lars Magnusson. Han talade om gemenskap och samarbete mellan olika län och hoppades att det nu påbörjade samarbetet skulle fortsätta.

Erik Karlsson, Hofors, framförde gästernas tack för en helt igenom trevlig kväll. För dansmusiken svarade Rune Andersson. Vidare bidrog Gösta Gustavsson, Avesta, med vacker sång.

Erik Danielsson

**STÖRRE GLÄDJE
MED RÖKFRIA
SAMMANTRÄDEN**

Nu går vi in för slutspurten
i RHL:s
medlemsvärningskampanj

Fler medlemmar – större styrka

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka har idag över 15 000 medlemmar. Men vi behöver bli fler om vi skall kunna få större slagkraft för alla de grupper vi företräder. Vi vet att problemen finns och att de kräver ett stort aktivt förbund.

RHL genomför därför under tiden 1/9 1973—31/3 1974 en medlemsvärningskampanj under mottot **FLER MEDLEMMAR STÖRRE STYRKA**. Ett antal resor utdelas enligt följande: Första pris — för den som värvar största antalet medlemmar — utgörs av en resa för två personer till Sunny Beach. Andra pris utgörs av en resa för en person till Sunny Beach.

Dessutom utlottas en resa för en person till Sunny Beach mellan samtliga deltagare i tävlingen, dock med undantag för vinnarna av första och andra pris. Detta tillgår så att var och en som anmäler en ny medlem erhåller för varje sådan ett lottnummer — alltså en vinstmöjlighet för varje ny medlem. Härutöver utdelas extrapriser.

SÄND IN NEDANSTÄENDE KUPONG SA FORT DU FUNNIT EN NY MEDLEM.

Till Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka
Box 3196, 103 63 STOCKHOLM 3

Jag anmäler följande nya medlemmar

.....
Namn

.....
Namn

.....
Adress

.....
Adress

.....
Postnr och postadress

.....
Postnr och postadress

Uppgiftslämnare:

.....
Namn

.....
Adress

.....
Medlemsförening: .....

.....
Postnr och postadress

nr 3/74

Årsmöte i Västerås med film om hjärtat

Lokalföreningen i Västerås har haft årsmöte under god avslutning. Till ordf. valdes Evy Berglund, kassör Bertil Alvebris samt K. A. Berglund, Karin Eriksson och Märta Hedberg. Frågan om den planerade gemensamma handikappgården som är under utredning debatterades livligt. Mötet beslutade bifalla HCK:s agerande i frågan. Studiekonsulent Hans Persson från riksförbundet informerade om förbundets verksamhet samt visade en film Fysisk träning för hjärtat.

Möte i Jönköping med filmer om frimärken

Jönköpingsortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka har haft sitt första möte på det nya året. Motioner till centralorganisationens årsmöte diskuterades och ombud valdes till nämnda organisation.

Bland andra frågor som diskuterades märktes bättre kontakter med sjukhusen och olika organisationer.

Efter mötesförhandlingarna visades filmen "Fysisk träning av hjärtpatienter". Filmen var inspelad på Malmö allmänna sjukhus och visade speciellt hur lämplig träning efter hjärtinfarkter skall bedrivas och detta med gott resultat.

Vidare visades ett par filmer från postverket i anslutning till en frimärksutställning som gästade Jönköping. Musik och kaffeservering inramade mötet.

Nytt om vårbidrag *Forts fr sid 16*

Om avliden förälder till barn utom äktenskap har förbundit sig att till barnets underhåll utge ett engångsbelopp, skall barnpensionen utgå endast i den mån den överstiger en mot engångsbeloppet svarande livränta.

För barn födda 1 januari 1958 eller senare och som nu har barnpension från folkpensioneringen kommer barnpensionen automatiskt att förlängas to m den månad de fyller 18 år. Förmyndare för barn som är födda mellan januari 1956 och december 1957 och som inte har barnpension från tilläggspensioneringen informeras av försäkringskassan om de ändrade bestämmelserna och om att ny ansökan skall lämnas in.

När det gäller barn som är födda under samma tid, men som har barnpension från ATP utreder kassan utan ny ansökan om de har rätt till pension från folkpensioneringen. ■

Snygg katalog om julmärken

Det är i år 70 år sedan dåvarande Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos — numera Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar — utgav sitt första välgörenhetsmärke. Därför har Nationalföreningen utgett en julmärkeskatalog i färg, omfattande samtliga utgivna julmärken sedan 1904. Katalogen kan rekvireras från Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar, Kungsgatan 54, 111 35 Stockholm, mot insättning av kr 10:— på föreningens postgiro 90 03 47 - 6. Eventuellt kommer den också att finnas hos frimärkshandlarna.

Behållningen av katalogförsäljningen kommer — liksom alla andra inkomster Nationalföreningen har från julmärkesförsäljning, telegrafering på Lx Hjärtat-blanketter, minnesgåvor i samband med dödsfall osv — att användas för att stödja den vetenskapliga forskningen rörande hjärt-kärl- och lungsjukdomar.

Mot en ny arbetardiktning

Forts fr sid 9

Lars Ahlin själv läste, berättar Lars Furuland⁸⁾, flitigt bla proletärförfattarna Hedenvind-Eriksson, Koch, Eyvind Johnson, Rudolf Värnlund, då han före debuten ännu var kvar i Sundsvall.

Birger Norman — vi återgår därmed till honom — noterar i sin uppsats att nu — det är alltså 50-talet han talar om — är "vi framme. Nu gäller det alltså arbetaren som människa i den fulla sysselsättnings Sverige, i den registerbreda socialpolitikens elementärtrygga folkhem. Den sociala indignationsvägen bär inte längre. Arbetaren ska börja gestalta demokratin".

Arbetardikten, skriver Norman, står nu inför en helt förvandlad verklighet — men upphör den därför i egentlig mening att vara arbetardikt? Det är tveksamt. Vi lever i ett nytt samhälle, men det gamla är inte dött. "Den sociala indignationsvägen bär inte längre, men alla anledningar till indignation i äldre mening är inte borta." Människan och samhällssituationen, människan och samhällets faktiska och önskvärda utveckling är nu problemet. Att redovisa arbetarerfarenheter i dikt är i dag att röra sig utefter en lång och skiftande skala. Det finns i begreppet arbetare en social och psykologisk polaritet som spränger alla enittarperspektiv.

Slutsatsen av Normans resonemang blir: Arbetardiktens aktuella uppgifter kan formuleras i orden **kvardröjande** och **framträngande**. Ett kvardröjande i verkligheter där fattigdom och osäkerhet fortfarande tittar fram ganska ohöljt. Ett framträngande i den situation som uppstått med arbetarrörelsens dominerande ställning i samhället och stora arbetargrupperns höga ekonomiska och sociala nivå.

¹⁾ Eester Värnlund (red.): Mellan tvenne världar. Rudolf Värnlund i kulturdebatten, Gebers, 1964

²⁾ Folke Fridell: Arbetarskildring då och nu, Studiekamraten, 8/1971

³⁾ Tack för mig — grottekvarn, 1945

⁴⁾ Sara Lidman: Gruva, 1968

⁵⁾ Folke Fridell: Arbetarna och proletärlitteraturen, 1947

Nya mål för arbetardikten, 1947
Uppsatserna tillgängliga i "Återblick och framtidssyn"

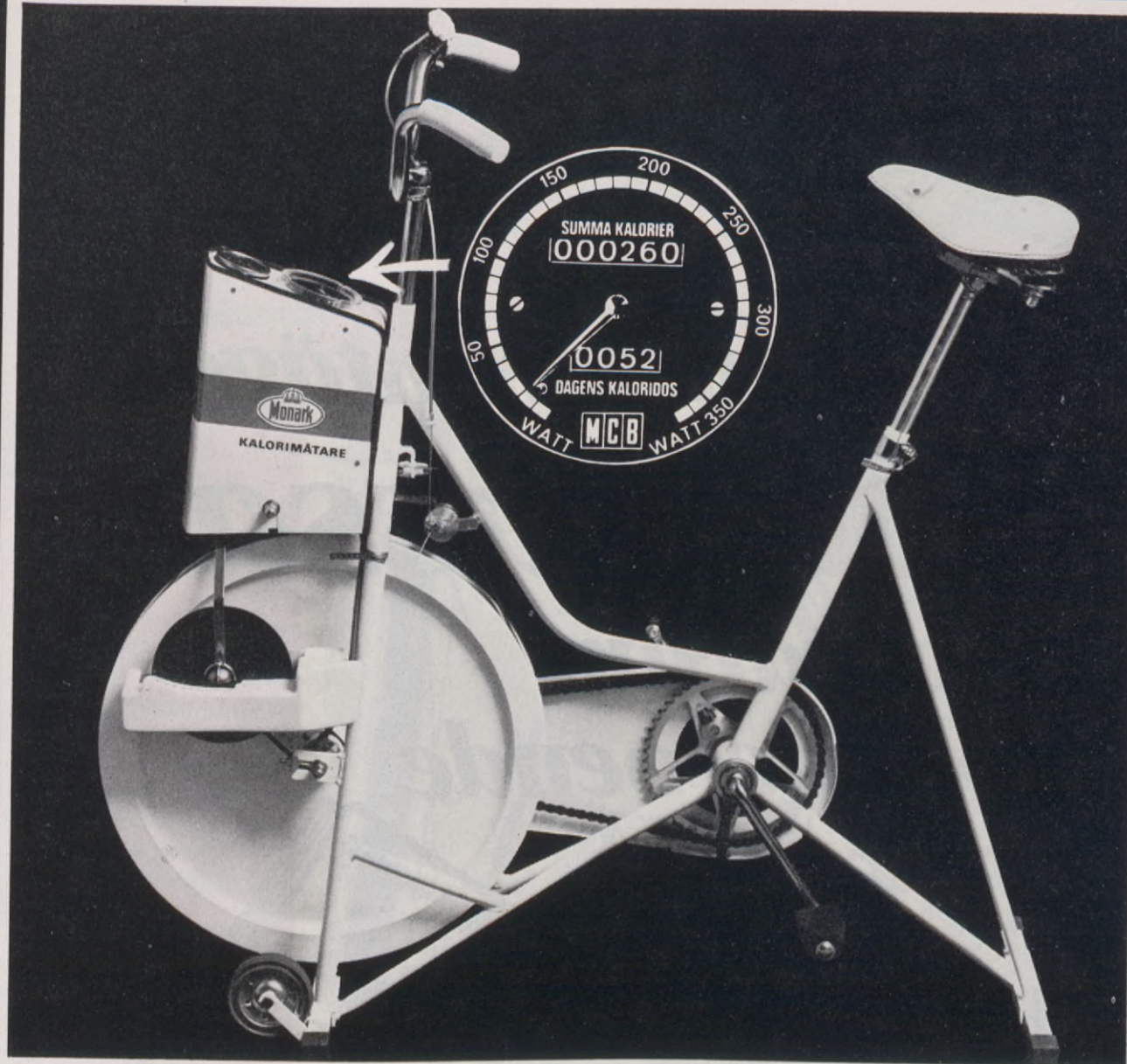
⁶⁾ Människan och nutiden, Tiden, 1952

⁷⁾ Birger Norman: Om arbetardiktens aktuella villkor, Femtital, nr 1/51

⁸⁾ Lars Furuland (red.): Synpunkter på Lars Ahlin.

Betald annonsplats

Monarks Kaloricykel med wattmätare gör motionen effektivare!

Förutom kalorimätare, hastighetsmätare och vägmätare har Kaloricykeln även en WATTMÄTARE. Särskilt lämpligt för dig som av läkare är ordinerad att ej överstiga ett visst watt-tal vid motion!

Monark kan motion...

MCB

Den konsumentägda Sparkassan – en garant för oberoende

För att kunna fungera som en effektiv konsumentorganisation måste kooperationen ekonomiskt kunna stå på egna ben. Den får inte vara låst av intressen utanför rörelsen.

Den egna Sparkassan fungerar som en garant – en garant för oberoende. Genom att sätta in dina sparslantar där stärker du oberoendet och därigenom också din egen förening och de konsumentägda köpställena, Konsum och Domus. Du får dessutom minst vanlig bankränta på pengarna.

Tack för 65 års förtroende

Sparkassan fyllde 65 år förra året. Under jubileumsåret passerade medlemmarnas sparmedel 900-miljonersstrecket. Ett vackert uttryck för deras förtroende för rörelsen!

Konsum och Domus